

# บทที่ ๑

## บทนำ

### ความสำคัญของปัญหา

อิทธิพลอันเนื่องมาจากอารยธรรมตะวันตกที่ได้แผ่ขยายเข้ามาสู่สยามในปลายรัชกาลที่ ๒ นั้นเป็นระยะเวลาที่กลุ่มประเทศตะวันตกได้ประสบความสำเร็จในการปฏิวัติทางด้านวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ ๑๘ จากปัจจัยของความเจริญต่างๆในช่วงเวลานี้ได้ผลักดันให้เกิดนโยบายระดับชาติในยุโรปที่ได้เล็งเห็นความจำเป็นของการยึดดินแดนนอกทวีปยุโรป ที่มีความเจริญทางด้าน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมที่ต่ำกว่าเพื่อเป็นแหล่งวัตถุดิบและตลาดทางการค้า เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความเข้มแข็งทางการเมือง และการขยายเกียรติภูมิศักดิ์ศรีให้แก่ประเทศของตน<sup>๑</sup> จากปัจจัยดังกล่าวทำให้ชาติตะวันตกได้เริ่มการแสวงหาดินแดนอาณานิคมนอกทวีปและได้เริ่มเข้ามาทำการติดต่อค้าขายกับประเทศสยาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งเข้ามามีบทบาทที่สำคัญยิ่ง ต่อการแพร่ขยายอิทธิพลด้านต่างๆในสยาม

ในขณะที่ความเจริญก้าวหน้าจากชาติตะวันตกได้เริ่มก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสยาม ล้านนาซึ่งมีสถานะเป็นประเทศราชหนึ่งของสยามก็ตกอยู่ในสภาวะการณเดียวกันที่อารยธรรมจากชาติตะวันตกก็ได้เริ่มเข้ามาขยายอิทธิพลด้านต่างๆในล้านนา โดยชาติตะวันตกที่ได้เข้ามาขยายอิทธิพลในล้านนาคือชาติอังกฤษ หลังจากที่อังกฤษทำสงครามกับพม่าครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๓๖๙ ได้มีชาวอังกฤษเดินทางมาติดต่อทำการค้าขายในล้านนา จากหลักฐานที่ปรากฏพบว่า ดร.ริชาร์ดสัน เป็นชาวอังกฤษคนแรกที่เข้ามาในล้านนาและถึงเมืองเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๒ ซึ่งตรงกับสมัยพระยาพุทธวงศ์เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ลำดับที่ ๔ (ระหว่างพ.ศ. ๒๓๖๙ - ๒๓๘๙) เพื่อทำการติดต่อขอซื้อช้าง,โคและกระบือจากราชฎาในเชียงใหม่, ลำพูน, ลำปาง<sup>๒</sup> การติดต่อค้าขายระหว่างชาติอังกฤษและล้านนาได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้น ในระยะที่สองภายหลังจากพม่าเสียดินแดนตอนกลางของประเทศให้แก่อังกฤษในปี พ.ศ. ๒๓๙๕ ในสมัยของพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ เจ้าผู้ครองเชียงใหม่ องค์ที่ ๖ (ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๙๙ - ๒๔๑๓) ชาวอังกฤษก็ได้เข้ามาลงทุนดำเนินกิจการไม้สักในล้านนา โดยการเข้าไปขอสัมปทานป่าไม้สักจากเจ้าเมืองเชียงใหม่และเจ้าเมืองในเขตล้านนา ซึ่งเจ้าเมืองเหล่านั้นก็ยินยอมมอบสิทธิสัมปทานให้เพราะได้ผลตอบแทนเป็นจำนวนมาก และมีรายงานจากเจ้าหน้าที่ชาวอังกฤษที่ได้เข้าไป

<sup>๑</sup> มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เอกสารการสอนชุดวิชาประวัติศาสตร์ไทย แผ่นที่ ๑ - ๘, พิมพ์ครั้งที่ ๒, สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๔, หน้า ๓๐ - ๓๑

<sup>๒</sup> เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๓ เล่ม ๑, ๒๕๐๕, หน้า ๑๙๗

สำรวจกิจการป่าไม้ในเชียงใหม่และรายงานว่าไม่เห็นว่ารัฐบาลสยามมีอิทธิพลใดๆในเชียงใหม่สมควรที่อังกฤษจะเข้าไปมีอิทธิพลในล้านนา<sup>๓</sup> ในระยะแรกของการทำป่าไม้ในล้านนาอังกฤษใช้วิธีออกเงินทุนให้คนในบังคับเข้ามาดำเนินงานตัดไม้และส่งที่ปรึกษาคอยเข้ามาช่วยเหลือในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ บริษัทบริติชบอร์เนียวได้เข้าไปดำเนินกิจการป่าไม้โดยตรงในเขตล้านนาเป็นบริษัทแรกหลังจากนั้นจึงมีบริษัทอื่นๆตามเข้าไปได้แก่บริษัทบอมเบย์เบอร์มา, บริษัทแองโกล – สยาม และบริษัทหลุยส์ ที. เลียวโนเวนส์และในปี พ.ศ. ๒๔๔๑ – ๒๔๕๗ มูลค่าของไม้สักที่ส่งออกไปยังพม่าคิดเป็นเงิน ๔.๐๓ แสนปอนด์<sup>๔</sup> ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวกิจการไม้สักขยายตัวอย่างรวดเร็วด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นผลประโยชน์มหาศาลที่เจ้าเมืองในเขตล้านนาได้รับจากกิจการไม้สัก อีกด้านหนึ่งสะท้อนให้เห็นผลประโยชน์และบทบาทของชาติอังกฤษที่เพิ่มขึ้นในล้านนา

การเข้ามาของจักรวรรดินิยมตะวันตกในล้านนาดึงดูดให้ล้านนามีความสัมพันธ์กับเจ้าอาณานิคมอังกฤษที่ครอบครองดินแดนของพม่ามากยิ่งขึ้น เนื่องจากการปกครองเมืองประเทศราชของสยามมีนโยบายให้อิสระในการปกครองตนเองเป็นอย่างมาก ทำให้ล้านนาผูกพันและทำการค้าขายกับชาวอังกฤษและคนในบังคับอังกฤษโดยผ่านทางหัวเมืองมอญของพม่า<sup>๕</sup> การเข้ามาของชาติอังกฤษในล้านนาได้ชี้ให้เห็นถึงความมีอิสระในการค้าขายระหว่างล้านนากับตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากมีการประกาศทำสนธิสัญญาบาวริงในปี พ.ศ. ๒๓๙๙ ที่ระบุว่าสยามจะเปิดประเทศให้มีการค้าเสรีโดยยกเลิกการค้าผูกขาดของรัฐได้กลายเป็นการสนับสนุนให้อังกฤษมีความสัมพันธ์กับล้านนาอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

ภายหลังจากการเข้ามาของชาวอังกฤษในล้านนาได้ไม่นาน อีกชาติหนึ่งที่ได้เข้ามามีอิทธิพลในล้านนาคือชาติอเมริกัน การเข้ามาของชาวอเมริกันในล้านนานั้นมาในลักษณะของการมาเพื่อเผยแพร่คริสต์ศาสนาโดยคณะมิชชันนารีที่เรียกว่าคณะธรรมการอเมริกันเพรสไบทีเรียน มิชชันนารีชาวอเมริกันคนแรกที่เข้ามาคือเผยแพร่ศาสนา คือ ศาสนาจารย์ดาเนียล แมคกิลวารี ในปี พ.ศ. ๒๔๑๐ เพื่อทำการเผยแพร่คริสต์ศาสนาในเมืองเชียงใหม่ คณะธรรมการเพรสไบทีเรียนได้เดินทางเข้ามาในสยามเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๓๗๘ – ๒๓๘๓ และได้มีการจัดตั้งคณะธรรมการเพรสไบทีเรียนแห่งสยามขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๐๑ หลังจากนั้นจึงได้เริ่มขยายงานไปตามส่วนภูมิภาคต่างๆในปี พ.ศ. ๒๔๑๑<sup>๖</sup> และได้มีการจัดตั้งคณะธรรมการขึ้นใหม่โดยแยกจากคณะธรรมการสยามและมีชื่อเรียกว่าคณะธรรมการลาว เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๒๘ ซึ่งทำให้มีการจัดตั้งคริสต์ศาสนาจักรเป็นครั้งแรกในเมืองเชียงใหม่และเป็นแห่งแรกในล้านนา การเข้ามาของคณะมิชชันนารีชาวอเมริกันนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

<sup>๓</sup> ธเนศวร์ เจริญเมือง, ๗๐๐ ปีของเมืองเชียงใหม่, ที่ระลึกเนื่องในพิธีผูกมือ ระหว่าง น.ส.ดวงจันทร์ อภาวรัชฎม และ ธเนศวร์ เจริญเมือง วันอาทิตย์ที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๐, หน้า ๕๐ - ๕๑

<sup>๔</sup> พระพรหม จงวัฒนา, กรณีพิพาทระหว่างเจ้านครเชียงใหม่กับคนในบังคับอังกฤษ อันเป็นเหตุให้รัฐบาลสยามจัดการปกครองมณฑลพายัพ พ.ศ. ๒๔๐๑ – ๒๔๕๕, วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗ หน้า ๒๒๖ - ๒๒๘

<sup>๕</sup> สวัสดิ์ อ่องสกุล, ประวัติศาสตร์ล้านนา, โครงการข้อเสนอเทศล้านนาศึกษา โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๒๙ พิมพ์ครั้งที่ ๑, หน้า ๓๓๒

<sup>๖</sup> สุพรรณิ กานจนันชฐิติ, บทบาทของมิชชันนารีในประเทศไทยตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ – รัชกาลที่ ๕ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์, วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๐๗ หน้า ๒๑๑ - ๒๑๓

ต่อประวัติศาสตร์ของเมืองเชียงใหม่และล้านนา เพราะนอกจากเป็นการเข้ามาเพื่อเผยแพร่ศาสนาแล้วยังได้มีการนำเอาความเจริญก้าวหน้าในด้านอื่นๆเข้ามา อาทิเช่น ด้านการศึกษา, การแพทย์และ การสาธารณสุข ด้านการศึกษานั้นได้มีการวางรากฐานโรงเรียนสตรีขึ้นเป็นครั้งแรกในเมืองเชียงใหม่ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นโรงเรียนดาราวิทยาลัย ส่วนการศึกษาของเด็กผู้ชายได้มีการจัดตั้งโรงเรียนเด็กชายขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๓๐ ที่วังสิงห์คำและได้พัฒนากลายเป็นโรงเรียนปรินซ์รอยแยลในเวลาต่อมา ด้านการแพทย์และ การสาธารณสุขได้มีการช่วยเหลือทำการรักษาผู้ป่วยโดยการสร้างโรงพยาบาลขึ้นมาหลายแห่ง<sup>๑</sup> เช่นโรงพยาบาลอเมริกันมิชชันนารี, สถาบันผู้ป่วยโรคเรื้อนแมคเคน, โรงพยาบาลแมคคอร์มิค เป็นต้น การเข้ามาของคณะมิชชันนารีอเมริกันเป็นในเชียงใหม่ นอกเหนือจากเพื่อทำการเผยแพร่คริสต์ศาสนา, พัฒนาการศึกษา และการสาธารณสุขแล้ว ในอีกด้านหนึ่งมองได้ว่าการเข้ามาของมิชชันนารีเหล่านี้เป็นกลไกของสยามเพื่อป้องกันมิให้ชาติอังกฤษหาเหตุในการยึดครองเมืองเชียงใหม่ โดยการอนุมัติให้กลุ่มมิชชันนารีขึ้นไปปฏิบัติงานในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งสยามคงจะเล็งเห็นว่าจะอาศัยอิทธิพลของอเมริกันมาคานอำนาจของอังกฤษที่ขยายเข้าไปในล้านนา<sup>๒</sup> โดยที่คณะมิชชันนารีไม่รู้ตัว จะด้วยเหตุผลใดก็ตามแต่การเข้ามาของคณะมิชชันนารีชาวอเมริกันนั้นได้นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าต่อการพัฒนาเมืองเชียงใหม่และล้านนาในเวลาต่อมา

เมืองเชียงใหม่ในอดีตมีสถานะเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา มีเอกลักษณ์ของจารีตท้องถิ่นที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาหลายศตวรรษ トラบเมื่ออิทธิพลจากชาติตะวันตกเข้ามาได้เริ่มก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งคงปฏิเสธไม่ได้ว่าเกิดจากวิทยาการด้านต่างๆที่มีความเจริญก้าวหน้าของชาติตะวันตกทั้งวิทยาการด้านการแพทย์ การค้า ศาสนา การเมือง และสังคม นอกเหนือจากนี้แล้วด้านงานศิลปะและสถาปัตยกรรมก็เป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลง การเข้ามาของชาวตะวันตกในเมืองเชียงใหม่และล้านนาล้วนแล้วแต่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันคือ เพื่อทำการค้าขาย, เพื่อขยายอิทธิพลทางการเมือง และเพื่อเผยแพร่คริสต์ศาสนา ไม่ว่าจะด้วยวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดก็ตามแต่สิ่งหนึ่งที่ชาติตะวันตกจะต้องนำมาเข้ามาโดยตั้งใจหรือไม่นั้นก็คือศิลปะและวัฒนธรรมของชาติตน เมืองเชียงใหม่ก็เช่นเดียวกันกับสยามที่เริ่มมีการปรากฏของงานศิลปะและสถาปัตยกรรมรูปแบบตะวันตกเป็นครั้งแรก กระแสหลักที่ก่อให้เกิดงานสถาปัตยกรรมที่ควรค่าแก่การศึกษาเหล่านั้นก็คือชาติตะวันตกทั้งอังกฤษและอเมริกัน จากการเข้ามาขยายอิทธิพลของชาติตะวันตกทั้งสองชาติ เป็นเหตุทำให้รูปแบบของสถาปัตยกรรมตะวันตกได้เริ่มแพร่ขยายในเมืองเชียงใหม่ก่อนที่จะขยายออกไปตามเมืองต่างๆในล้านนา โดยชาวอังกฤษได้มีการก่อสร้างอาคารสำนักงานและบ้านพักอาศัยของบริษัทที่เข้ามาทำกิจการป่าไม้หลายแห่งด้วยกัน ในขณะที่ชาวอเมริกันก็ได้ทำการก่อสร้างโรงเรียน, โรงพยาบาลและบ้านพักอาศัยที่สำคัญไว้อย่างมากมาย การเข้ามาของชาติตะวันตกทั้งสองจึงสามารถกล่าวได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเมืองเชียงใหม่เรื่อยมา และอิทธิพลต่างๆเหล่านั้นเองที่ได้กลายมาเป็นต้นแบบให้แก่ชั้นปกครองหรือชนชั้นสูงของเมืองเชียงใหม่ในเวลาต่อมา รูปแบบของ

<sup>๑</sup> มหาวิทยาลัยพายัพ, คริสตศาสนากับสังคมเชียงใหม่, คณะมนุษยศาสตร์ สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ, เชียงใหม่ : โรงพิมพ์เมือง ๒๕๓๙, หน้า ๔๖

<sup>๒</sup> ประสิทธิ์ พงศ์อุดม, คริสตศาสนาในล้านนา, คณะศาสนศาสตร์แมคกิลวารี มหาวิทยาลัยพายัพ, ๒๕๒๗ หน้า ๒ - ๗

งานสถาปัตยกรรมที่ชาวตะวันตกเหล่านั้นสร้างขึ้น เป็นเสมือนร่องรอยจารึกที่สามารถบอกเล่าเรื่องราวของประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างชาวอังกฤษ อเมริกันและล้านนาที่มีความสัมพันธ์กันได้เป็นอย่างดี

นับจากอดีต สถาปัตยกรรมนอกเหนือจากเป็นสิ่งก่อสร้างสำหรับพักอาศัย ค้าขายและเพื่อใช้ในสาธารณประโยชน์แล้ว ยังได้บอกเล่าถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่สำคัญ การศึกษาครั้งนี้จึงเปรียบเสมือนการสะท้อนมิติทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของงานสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นโดยชาวอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่โดยยังไม่เคยมีผู้ใดทำการศึกษามาก่อน จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่ครั้งนี้

### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาถึงบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมอันเป็นมูลเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดงานสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่
๒. เพื่อศึกษารูปแบบและลักษณะของงานสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่ ช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๗๒ - ๒๔๗๖ ซึ่งยังคงปรากฏในปัจจุบัน
๓. เพื่อหาผลสรุปในแง่ของการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่

### ขอบเขตของการศึกษา

๑. ขอบเขตของเนื้อหา
  - การศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่ ขอบเขตของเนื้อหาและรายละเอียดของการศึกษาประกอบด้วย
    - ๑.๑ ศึกษาประวัติความเป็นมาของงานสถาปัตยกรรมตะวันตกโดยเฉพาะอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่
    - ๑.๒ ศึกษารายละเอียดและรูปแบบสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการศึกษาลักษณะทางกายภาพของอาคารในด้านต่างๆดังนี้
      - ๑.๒.๑ ที่ตั้งอาคาร
      - ๑.๒.๒ ผังบริเวณ
      - ๑.๒.๓ ผังอาคาร
      - ๑.๒.๔ โครงสร้างของอาคาร
      - ๑.๒.๕ ส่วนประดับและตกแต่งของอาคาร
      - ๑.๒.๖ รูปแบบของอาคาร

## ๒. ขอบเขตของระยะเวลา

การศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่ ระยะเวลาในการศึกษา อยู่ในช่วงระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. ๒๓๗๒ – ๒๔๗๖ รวมระยะเวลา ๑๐๔ ปี เป็นช่วงระยะเวลาที่อิทธิพลจากชาติตะวันตกทั้งอังกฤษและอเมริกันได้เริ่มขยายเข้ามาสู่อณาจักรล้านนา และได้เริ่มทำการค้าขาย, เผยแพร่ศาสนาและวัฒนธรรมต่างๆในเมืองเชียงใหม่ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา จนถึงเมื่อเมืองเชียงใหม่สูญเสียศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา กล่าวคือภายหลังจากคณะราษฎรได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ มณฑลพายัพจึงสลายตัวลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองของสยามประเทศอันมีผลทำให้เมืองเชียงใหม่ซึ่งเคยเป็นศูนย์กลางของล้านนาได้เปลี่ยนแปลงสถานะไป พร้อมกับอาณาจักรล้านนา และมีสถานะเป็นเพียงจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยเช่นเดียวกับจังหวัดอื่นในปัจจุบัน<sup>๙</sup> อิทธิพลของอังกฤษและอเมริกันที่เคยเป็นกระแสหลักในการสร้างความเจริญในเมืองเชียงใหม่จึงได้ถูกผสมผสานและกลืนไปกับวัฒนธรรมล้านนาจนถึงปัจจุบันนี้

## ๓. ขอบเขตของพื้นที่

เนื่องจากในอดีตเมืองเชียงใหม่มีสถานะเป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนาที่ชาติตะวันตกเข้ามาติดต่อเพื่อทำการค้าขาย เพื่อขยายอิทธิพลทางการเมือง และเพื่อเผยแพร่ศาสนา รูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกของอังกฤษและอเมริกันจึงเริ่มต้นที่เมืองเชียงใหม่ก่อนแพร่ขยายออกไปสู่ส่วนต่างๆของล้านนา ด้วยเหตุนี้การศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่จะทำการศึกษางานสถาปัตยกรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ( บริเวณที่เป็นเมืองเชียงใหม่ในอดีต ) ที่สร้างขึ้นโดยชาวอังกฤษและอเมริกันในช่วงระยะเวลา ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๗๒ – ๒๔๗๖

## วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษารูปแบบของงานสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ( Historical Research ) ผสมผสานกับการใช้เอกสาร ( Documentary Research ) และวิจัยภาคสนาม ( Field Research ) โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาเป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

### ๑. การเก็บข้อมูลภาคเอกสาร

ทำการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้าเพื่อเขียนวิทยานิพนธ์ อาทิเช่น บันทึกเอกสารชั้นต้น จุดหมายเหตุ พงศาวดาร บทความ ประวัติของอาคารสถานที่ แผนที่ งานวิจัย วารสาร และสิ่งพิมพ์ต่างๆ เป็นต้น

<sup>๙</sup> สรสวัสดิ์ อ่องสกุล, ประวัติศาสตร์ล้านนา, เล่มเดิม หน้า ๔๑๕

## ๒. การเก็บข้อมูลภาคสนาม

เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจากสถานที่จริง โดยใช้วิธีการ

๒.๑ วิธีการเขียนภาพและถ่ายภาพ กรณีอาคารที่กำลังทำการศึกษาในปัจจุบันได้มีการซ่อมแซมปรับปรุงรูปแบบ เค้าโครงแตกต่างไปจากเดิม จำเป็นที่จะต้องใช้ภาพถ่ายในอดีตเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์

๒.๒ วิธีการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีความรู้เกี่ยวกับอาคารที่ทำการศึกษา

## ๓. การจัดหมวดหมู่และการลำดับข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลเบื้องต้นที่ได้มาทั้งหมด ทำการแยกแยะจัดกลุ่มแบ่งประเภทตามลำดับของช่วงเวลา ลักษณะ และรูปแบบของงานสถาปัตยกรรมแต่ละประเภท เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

## ๔. การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพในแต่ละอาคาร พร้อมทั้งวิเคราะห์เปรียบเทียบในแง่ของความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างงานสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่

## ๕. สรุปผล

เพื่อทำการอธิบายและสรุปถึงผลของการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ก่อให้เกิดความเข้าใจในบริบททางประวัติศาสตร์, สังคม และวัฒนธรรม อันเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดงานสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่

๒. ก่อให้เกิดความเข้าใจในรูปแบบ ลักษณะและรายละเอียดของงานสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งยังคงปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

๓. ทราบผลสรุปของการเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างของรูปแบบสถาปัตยกรรมอังกฤษและอเมริกันในจังหวัดเชียงใหม่ อันเป็นสะพานเชื่อมความเข้าใจและการยอมรับของวัฒนธรรมทั้งสอง

๔. ผลของการศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และศึกษาถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมตะวันตกในล้านนาอื่นๆที่นอกเหนือจากจังหวัดเชียงใหม่